Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 51. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 17-го БЕРЕЗНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 17, 1955. No. 51. VOL. LXII.

СЕНАТ ВІДКИНУВ ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКІВ

Вашингтон. — Сенат більшістю 50 до 44-ох голосів відкинув демократичний внесок на зменшення прибуткових податків в 1956 році, приймаючи одночасно законопроєкт про продовження ще на один рік незменшування податків від корпорацій і від продажу деяких товарів, що принесе державній скарбниці суму трьох більйонів долярів річно. В політичних колах вважають це голосування Сенату за найбільший дотеперішній успіх уряду президента Айзенгавера. Ця перемога Айзенгавера могла здійснитися тому, що п'ять демократичних сенаторів із південних стейтів голосували проти демократичного законопроєкту, який демократи прийняли вже в Палаті Репрезентантів. Один республіканський сенатор, Вільям Лангер, голосував з демократами за зменшення прибуткового податку. Пресовий секретар Білого Дому Джеймс С. Гагерті заявив, що президент вдоволений з такого голосування в Сенаті. Сенатський законопроєкт мусить бути узгіднений із законопроєктом Палати Репрезентантів, який передбачає зменшення прибуткового податку голові родини на 20 долярів річно, а всім іншим членам родини, і тим, що є на утриманні голови родини, крім дружини, — на 10 долярів річно. Преса сумнівається чи вдасться спікерові Палати Репрезентантів Семові Рейбернові, авторові законопроєкту про зменшення прибуткового податку, врятувати свій законопроєкт під час конференції, на якій будуть узгіднювати обидва законопроєкти. Палата прийняла демократичний законопроєкт незначною більшістю, бо тільки шістьох голосів, і тепер існує можливість, що Палата могла б його відкинути. За урядовий законопроєкт в Сенаті голосували такі п'ять демократичних сенаторів: голова Сенатської Фінансової Комісії Геррі Бирд і сенатори Волтер Джордж, Стессард Л. Голленд, Вільям Робертсон і Аллен Дж. Еллендер. Представники Сенату на спільній конференції, яка узгіднюватиме обидва законопроєкти, домагатимуться, щоб Конгрес прийняв законопроєкт без зменшення прибуткового податку. Демократи обстоюватимуть свій законопроєкт на цій спільній конференції. Але ще існує й така можливість, що Палата Репрезентантів прийме ту редакцію цього законопроєкту, яку ухвалив Сенат, і тоді не треба буде вирішувати цю справу на окремій комісії. Конгрес мусить спішитися з ухваленням цього законопроєкту, бо вже 1 квітня мав би почати діяти минулорічний закон про те, що мають бути зменшені податки від корпорацій і від продажу деяких товарів. Найбільше причинився до відкинення Сенатом демократичного законопроєкту демократичний сенатор Бирд, який твердить, що він не бачить добра для народної економіки з зменшення прибуткового податку, як це твердять демократичні колеги. Коли відкинуть у Конгресі законопроєкт про зменшення прибуткового податку, то це буде великою програною демократичної більшости в Конгресе, яка зі справи зменшення податків хотіла зробити гасло під час найближчих виборів. Уряд проєктує зменшення податку, але аж у найближчому році.

СЕНАТСЬКА СЛІДЧА КОМІСІЯ ПРИ ПРАЦІ

Постійна сенатська слідча комісія, яку за попередньої республіканської переваги в Конгресі очолював сен. Джозеф МекКарті (посередині) та яку тепер очолює дем. сенатор Джан Л. МекКліллен (зліва) а сен. МекКарті є її звичайним членом, почала у Вашингтоні нове слідство в справі підвищення в ранзі і почесного звільнення з армії майора Ірвінга Переса, якого сен. МекКарті назвав свого часу „комуністом П'ятого Доповнення". Це тому, що майор Перес відмовлявся від свідчень, заслонюючись П'ятим Доповненням до Конституції.

Американське летунство має ракету, що автоматично нищить ворожі літаки

Вашингтон. — Команда летунства повідомляє, що ЗДА з приспішеною швидкістю викінчують будову такої ракети, яка зможе знищити кожний ворожий бомбовик. Асистент секретаря летунства Трівор Гарднер в Дейтоні, Огайо, сказав, що ЗДА мають кілька керованих стрілен, які названо „Наваго", „Снарк" і Атляс". „Атляс" — це ракета, яку вистрілюється немов артилерійське стрільно. Вона має швидкість тисячі миль на годину і може перелітати океан. Ракета „Фалкон" має шість стіп довжини і є найменшим керованим стрільном, яке досі випродуковано. Його можна вистрілювати з літака проти ворожого бомбовика. Гарднер твердить, що „Фалкон" ціляє в намічену ціль з найбільшою точністю, бо має „свій власний мозок", який ним керує. Його завдання — нищити ворожі бомбовики, які везли б водневі бомби, — поки вони ще не долетіли до своєї цілі. „Електронічний розум" не дозволяє йому робити такі помилки, які може робити людина. Ракета „Фалкон" причеплена буде до крил далекопростірних літаків типу Ф-102 і Ф-89. Зроблені досліди виказали, що „Фалкон" знищив ті літаки, які проти нього висилали під час вправ.

Члени Конґресу плаватимуть на „Навтілюсі"

Вашингтон. — Конґресова Комісія Атомової Енерґії повідомляє, що її члени будуть присутні на атомовому підводному човні „Навтілюс" під час його плавання. 13 членів цієї комісії виїдуть до Ню Лондону в стейті Коннектикат на інспекцію „Навтілюса". „Інспекція має в своїй програмі плавання на цьому підводному човні, а також підводні операції", — сказано в цьому повідомленні: „Члени комісії хочуть побачити, як діє перший у світі підводний атомовий човен", — сказав голова Дослідної Підкомісії при Конґресовій Комісії Атомової Енерґії, конґресмен Мелвін Прайс. Між сенаторами, що візьмуть участь у плаванні, буде також республіканський провідник в Сенаті Вільям Ф. Новленд.

КОРАБЕЛЬ З ҐАЗОЛІНОЮ ДЛЯ КОМУНІСТІВ ХОЧЕ ОМИНУТИ БЛЬОКАДУ

Гельсинкі. — Юнія фінських моряків дістала вістку, що залога танкеру „Аруба", який везе 13,000 тонн румунської ґазоліни для комуно-китайських турбомоторових літаків, рішила плисти так, щоб оминути „зону воєнних дій". Часописи пояснюють, що треба під цим розуміти рішення „Аруби" не плисти протокою Формози, де засілися національ-китайські кораблі, щоб перехопити її й не допустити до комуно-китайського порту. Але водночас президент фінської корабельної кампанії, яка є власником „Аруби", заявив, що корабель пливе до острова Гайнан не змінить тієї своєї цілі. „Аруба" знаходиться тепер на Індійському океані. Її подорож викликала у вільному світі обурення, бо 13,000 тонн високоякісної ґазоліни для турбомоторових літаків, що їх Москва передала комуністичному Китаєві, могли б допомогти новій комуністичній агресії на Далекому Сході й посередньо спричинити смерть численних протикомуністичних бійців. Тому деякі сенатори висловили думку, що навіть сама американська фльота повинна перехопити „Арубу". У зв'язку з цим приїзд до Сінгапуру на Маллійському острові американського літаконосця „Керсардж" містоти 30,000 тонн з 4-ма нищильниками пояснюється власне замірами — стежити американськими літаками за фінським кораблем та не допустити його до комуністичного порту. Англійський уряд півофіційно заявив, що англійські ґазолінові компанії Вакуум Стандарт Ойл Компані й Шелл Компані дістали приказ не дати пального „Арубі" в ніодному порті на південь від Суезького каналу. Всі часописи у світі з цікавістю стежать, яка доля стріне „Арубу" і її цінний вантаж. Загально часописи натякають, що мабуть комуністи перехитрять своїх противників і вивантажать ґазоліну так, щоб можна було перетранспортувати її з півдня Азії суходільним шляхом вглиб комуністичного Китаю.

Національ-китайці затопили 10 комуністичних кораблів

Тайпег. — Національ-китайське летунство заатакувало фльотилію, що складалася з 50 легких кораблів, моторових човнів та транспортових поромів, і затопило 3 легкі воєнні кораблі та 7 озброєних моторових поромів. Ця фльотилія плила з транспортом комуно-китайського війська в сторону острова Квімой. Її вислідив національ-китайський стежний літак. Попавши в гострий вогонь проти летунської артилерії, літак утік із легкими ушкодженнями, але встиг заалярмувати летунські бази, звідкіль наспіли інші літаки. Обстріляні комуністичні кораблі, човни й пороми намагались втекти в сторону суходолу, але деякі з них поплили далі в сторону Квімой. Військові фахівці здогадуються, що ця комуністична виправа мала на увазі радше захоплення острівця Тан, аніж сильно уфортифікованого острова Квімой. Тим часом у Тайпегу вперто кружляють поголоски, що з Матсу почали евакуювати на Формозу цивільне населення, головно жінок і дітей. Усіх цивільних мешканців на Матсу є коло 11,000. *Тамошня залога збільшена вдвоє, до сили регулярної дивізії.* Американський амбасадор на Формозі Ранкін заявив, що йому нічого невідомо про будь-яку евакуацію Матсу.

АМЕРИКА НЕ НИЩИТИМЕ У ВІЙНІ ВЕЛИКИХ МІСТ

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР ДЖ. Ф. ДОЛЛЕС ГОВОРИТЬ ПРО НОВУ СТРАТЕГІЮ, ЯКУ ЗДА ПРИЙМУТЬ У 3-ій СВІТОВІЙ ВІЙНІ

Вашингтон. — Америка не стосуватиме в новій війні, якщо вона вибухла б наслідком комуністичної агресії, атомових і водневих бомб, які змітали б із поверхні землі цілі великі міста з усім їх цивільним населенням, а вживатиме менших атомових стрілен і бомб, для знищення лише ворожих військових об'єктів. Так заявив державний секретар Дж. Ф. Доллес на своїй пресовій конференції, яку відбув у вівторок 15 ц. м. у Вашингтоні, першій після повороту з далеко - східньої подорожі 6-го ц. м. Та заява Доллеса суперечить його заяві з 12-го січня 1954 р., коли то він у великій промові в Ню Йорку вперше заговорив про „масову відплату", якою ЗДА відповідять на кожний агресивний замах ворога. Доллес підкреслив, що теперішні малі атомові стрільна й бомби, хоч мають величезну нищильну силу, не затроюють повітря радіоактивністю і тому є нешкідливі для мас населення. Вони, мовляв, заподіють містам і їх мешканцям меншу шкоду, ані ж систематичне і плянове бомбардування міст у другій світовій війні. Державний секретар Доллес відповідав журналістам також на питання, зв'язані з далекосхідньою ситуацією. Він зазначив, що роди зброї, які були б ужиті в протоці Формози, залежать від характеру комуністичної атаки. Від того характеру залежить теж узагалі, чи американська сьома фльота взяла б участь в обороні Матсу і Квімой, чи ні. Доллес повторив давнє становище, що коли буде очевидним, що наїзд комуністів на прибережні острови є тільки одним ступнем до запланованої атаки на Пескадорські острови і Формозу, то Америка по всій імовірності боронитиме їх. Але, коли б, напр., комуністичний Китай заявив урочисто, що він не атакуватиме Формози, а була б підстава повірити тій заяві, тоді було б сумнівно, чи Америка боронила б прибережних островів. Коли один із журналістів звернув увагу, що на тему можливого китайського наїзду на прибережні острови й реакції Америки існують прерізні здогади, Доллес відповів з усмішкою: „Чи справді?"

Шельба прибуде до Америки 23 березня

Рим. — Італійський прем'єр Маріо Шельба приїде 23-го цього місяця з офіційною візитою до Вашингтону. Побоювання, що ці відвідини не відбудуться наслідком труднощів, у які попав італійський прем'єр з партіями його урядової коаліції та з власною партією, не виправдалося. Партійна рада в остаточній резолюції висловилася величезною більшістю за Шельбою і заявила йому „признання і вдячність" за заслуги впродовж 14-ти місяців його урядування. Тим самим відпала загроза, що партія зажадає від нього поладнати спір всередині урядової міжпартійної коаліції ще перед виїздом до Америки. Його позиція в переговорах з іншими партіями зміцніла, бо він дістав потвердження, що має за собою одностайний фронт власної, найсильнішої в Італії, партії. Зрештою, Шельба мусить і так податися до димісії в травні ц. р., коли скінчиться семилітня каденція президента Італії Люїджі Інавді. Одначе, коли він матиме за собою більшість в парляменті, він, очевидно, залишиться й далі прем'єром.

Доллес — за продовження торговельного договору з закордоном

Вашингтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес, заявивши на Сенатській Фінансовій Комісії, що непродовження торговельного договору з закордонними державами дуже послабило б боротьбу вільного світу проти комунізму і мало б злі наслідки для безпеки ЗДА, — домагався, щоб ця Комісія голосувала за продовження ще на три роки торговельного договору. Палата Репрезентантів вже погодилися на продовження цього договору. Доллес сказав, що він, з досвіду бувшого сенатора, знає, що представники промислу натискають на членів Конґресу, щоб вони голосували проти продовження договору, бо бояться, щоб вільніший договір з чужими країнами не пошкодив американському промислові. Але навіть якби мали впасти слабші підприємства, на думку Доллеса, треба продовжити торговельний договір, як цього домагається президент Айзенгавер. Згідно з урядовим законопроєктом, президент Айзенгавер мав би право впродовж трьох років обнижувати річно на п'ять відсотків мито від довожуваних закордонних товарів.

Пітерсон — за евакуацію великих міст під час атомової небезпеки

Вашингтон. — Адміністратор Федеральної Цивільної Оборони Вел Пітерсон заявив через радіостанцію T B S, що Ню Йорк „стане перед найважчою проблемою" на випадок ворожого повітряного нападу. Жадне інше місто в цілому світі, — сказав він, — не має таких труднощів з цивільною обороною, як Ню Йорк. При теперішньому стані протилетунської оборони, треба буде евакувати з Ню Йорку 8 мільйонів населення, але перед ворожим нападом „якабудь евакуація краща, ніж жадна". „Якщо ми зможемо врятувати при допомозі евакуації бодай кілька сот тисяч або один мільйон населення Ню Йорку, то вже варто її переводити". Пітерсон сказав, що він не може знайти чогось ліпшого як евакуація.

Стассен домагається більшої допомоги для Азії

Вашингтон. — Директор Адміністрації Закордонних Операцій Ґаролд Е. Стассен заявив був, що Айзенгавер запропонує значно збільшити допомогу країнам вільної Азії, але після конференції з президентом сказав, що допомога Азії буде дещо менша, ніж він собі уявляв. Стассен відбув недавно подорож по Південно-Східній Азії, під час якої відвідав Цейльон, Пакістан, Індію, Сіям, Філіппіни, Південну Корею та Японію. Американська допомога, на його думку, має бути призначена ще й для Афґаністану, Бурми, Маляїв, Індонезії, В'єтнаму, Камбоджі, Ляосу і Формози. В цих районах живуть 766 мільйонів населення, яке творить майже третину населення всього вільного світу. Згідно з урядовими вістками, на допомогу Азії призначено один більйон долярів із 3,500,000,000 долярів, які ЗДА призначають у своєму бюджеті на допомогу закордонові. Азійські держави дістануть в 1956 році на 200 мільйонів більше як в 1955 році. Стассен домагався від президента більшої допомоги для Азії, щоб ці недорозвинені країни могли піднести свій життьовий рівень і з більшим успіхом поборювати комуністичну пропаґанду. Президент Айзенгавер у своєму зверненні до Конґресу заявляє, що азійські держави потребують допомоги, бо вони самі не мають потрібних капіталів для економічного піднесення.

Швеція викинула 4-х шпигунів-„дипломатів"

Стокгольм. — В ході слідства над комуністичним шпигунством, шведський уряд зажадав від уряду Чехо-Словаччини відкликати з своєї амбасади в Швеції військового аташе, його заступника й шофера, а від уряду Румунії — також одного з членів її амбасади. Чеський військовий аташе Немец поквапно виїхав із Стокгольму в минулу п'ятницю, мабуть дізнавшись про викриття його дійсної ролі. Шведський уряд визнав усіх тих „дипломатів" небажаними особами. Заарештовано 5 шведів і 6 чужинців. Чеські і румунські шпигуни, що користувались дипломатичними пашпортами, роз'їжджали по фабричних містах і нав'язували знайомства з робітниками, намагаючись купувати у них різні відомості. Особливо цікавила їх продукція 40-мм протилетунських гарматок, експортованих головно до ЗДА для американської армії.

Людство мусить думати про нові джерела поживи

Ню Йорк, Н. Й. — Голова Популяційної Ради д-р Д. Кірк заявив, що кількість населення на землі збільшується в такому темпі, що вже тепер треба думати про нові джерела поживи, щоб людство не стало перед загрозою голоду в не дуже далекому майбутньому. Д-р Кірк каже, що особи, які думають, що найближча атомова війна розв'яже проблему перенаселення землі, дуже помиляються, бо якби атомова війна знищила навіть триста мільйонів людей, то вже за десять років нормальний приріст вирівняв би цю втрату. Д-р Кірк твердить, що доля людства вирішуватиметься в Азії, але не в зв'язку з напруженням між Формозою і комуністичними Китаєм: населення Китаю зростає щороку на 12 мільйонів осіб.

ПРЕСВІТЕРІЯНСЬКА СВЯТИНЯ ПРИЛУЧАЄТЬСЯ ДО СВЯТКУВАНЬ СВ. ПАТРИКА

Ню Йорк. — Пресвітеріянська Святиня (Пресбітіріен *Лейбор Темпел*) при 242 East 14-ій вулиці в Ню Йорку дає в четвер 17-го березня, о год. 8:30 ввечорі, спеціяльну програму в рямках традиційних святкувань Дня св. Патріка, що його відзначають біля пів мільйона нюйоркських католиків айришського походження. Крім концертової частини, в програмі виступить м. ін. Всч. монсіньйор Корнеліюс Дрю з церкви св. Карла Борромея, який говоритиме на тему: „Св. Патрик і канонізація святих".

Південному В'єтнамові загрожує громадянська війна

Сайґон. — На Тран Ван Ляма, головного адміністратора Південного В'єтнаму і праву руку прем'єра Нґо Дінг Дієма, два атентатчики вчинили замах, вкинувши дві ґранати перед його автом. Він і шофер встигли вискочити з авта, поки ще ґранати вибухли. Поліція стріляла на атентатчиків, але їм пощастило втекти. Вважають, що атентатчики належать до опозиційних теперішньому прем'єрові кол, головним ядром яких є три релігійно-політичні групи, що мають свої „приватні армії". Силу тих армій обраховують на 20-30 тисяч, але 5,000 підняли одвертий бунт проти уряду. Уряд вислав 4 дивізії війська приборкати цей бунтарський рух, який, проте, триває далі. Ці релігійно-політичні групи натискають на голову держави Бао Даі, який в зв'язку з недугою перебуває постійно у Франції, щоб він вернувся до краю і покликав до влади уряд національної єдности, змінивши теперішнього прем'єра. Цей останній користується підтримкою американських чинників, які мають довір'я до його антикомуністичного світогляду й особистої чесности. Побоюються, що ці внутрішні спори можуть довести у Південному В'єтнамі, постійно загроженому комунізмом, до вибуху громадянської війни в антикомуністичному таборі. Тим часом уже 800,000 осіб втекло з-під комуністичного режиму в Північному В'єтнамі, і їх присутність збільшує господарські труднощі країни.

● **Уряд Індії** заборонив висилати до ЗДА й інших країн мавпи без окремого дозволу експортових властей. Коло 100,000 мавп річно експортувалось досі з Індії для ляборторних дослідів над недугою дитячого паралічу, бо мавпи є єдиним звірятком, до якого прищеплюється та недуга. Експортер мавп з Індії в розпуці, бо досі ловці мавп у джунґлях доставляли йому по 7,000 штук місячно і він тепер боїться, що не матиме збуту.

Помер король Непалю

Ню Делі. — У Швайцарії, в цюріхській санаторії, помер король Непалю Трібубана, який носився з думкою приїхати до ЗДА, щоб порадитися тут із спеціялістами від недуг серця, але не міг здійснити цього заміру, бо його приїзд до ЗДА із двома жінками суперечив би американському іміґраційному законові. На престіл вступив його 34-річний син, який під час неприявности батька правив Непалем не тільки як король, але як безпосередній голова уряду. Офіційне ім'я нового короля Непалю звучить: Магендра Бір Бікрам Шах Дев. Непаль — гірська країна між Індією і опанованим китайськими комуністами Тибетом — знаходиться наче під протекторатом Індії, яка вважає існування самостійного Непалю необхідністю для кращої власної безпеки.

В АМЕРИЦІ

● **Бувший генеральний** прокуратор стейту Мішіґен Френк Дж. Міллярд іменований головним правним дорадником армії на місце Джана Дж. Адамса, головного учасника в конфлікті МекКарті з армією. Адамс зрезиґнував 31 березня ц. р.

● **Голова Крайового Фонду Медичних Студій** С. Словн Колт повідомляє, що в минулому році зібрано на цей фонд з добровільних жертв 2,693,170 долярів. Корпорації пожертвували півтора мільйона, лікарі — понад мільйон, а решту — окремі особи й фундації.

● **Від 15 березня** 200 поліцистів визначатимуть кару всім особам, які кидають папери та сміття на вулицях Ню Йорку. Кара за порушення санітарних правил — до 25 долярів.

● **Католицький священик** о. Джордж Віссонет, якого комуністичний уряд виселив із Москви, заявляє, що нарід під комуністичним режимом боїться атомової війни. Комуністи страшать населення, твердячи, що Захід має тільки одну думку: знищити підсовєтське цивільне населення.

● **В бюрі президента Айзенгавера** знаходиться годинник, який був власністю президента Ґрента (1869-1877). Цей годинник недавно знайдено в Білому Домі. Він показує години, а в шафці, де він стоїть, ще є: барометер, термометер, прилад, що показує фази місяця і дні тижня.

● **Найвищий Суд** вирішив, що працедавець мусить дати ветеранові, який повертається до своєї праці після військової служби таке підвищення праці, яке він мав би, якби працював постійно. Це відноситься до ветерана Пола В. Діла з Ветлегему, Па.

У СВІТІ

● **В Оксфорді**, в Англії, знайшли на вулиці мертвим 23-річного американця, Клемента Ціммера, батько якого був професором університету в Гайдельберґу. Батьки переїхали 1930 р. до ЗДА, а він скінчив у 1952 році університет в Шикаґо й відбув військову службу в американському війську в Англії. Причина смерти — невідома. Здогадуються, що він покознувся на пішоході і, впавши, смертельно вдарився головою об брук.

● **У Південній Африці**, де націоналістичний уряд переводить расову сеґреґацію між білими й кольоровими, кольорові робітники в такій мірі перевищують числом білих, що, коли захочуть, можуть спаралізувати господарське життя держави. Тому уряд приготовляє декрет, згідно з яким деякі ділянки промислу мусять затруднювати тільки білих робітників.

● **Елінор Рузвелт**, вдова по покійному президентові Френкліні Делямо Рузвелті, знаходиться у дорозі до Ізраїлю. Вона відвідала у Франції табори жидів, які збираються іміґрувати до Ізраїлю.

● **У Варшаві** судять шістьох „шпигунів", з них 5 чоловіків і одну жінку. В офіційному повідомленні сказано лише, що всі вони шпигували на користь З'єдинених Держав.

● **З'єднання американських** бойових літаків, які перебували в Кореї, перекинено недавно на Формозу, а тепер повернено знову до Кореї. На цій підставі вимірковують, що ситуація в протоці Формози не грізна.

● **79-річний західньо-німецький** канцлер Конрад Аденауер застудився і мусів лягти до ліжка. Засідання ради міністрів відложено. З огляду на вік канцлера, його недуга викликала велике занепокоєння в політичних колах.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МОВА, ЯКУ МОСКВА РОЗУМІЄ

Останній виступ британійського прем'єра Винстона Черчила в парляменті у справі розмов між представниками західніх великодержав і диктатором у Кремлі кидає інтересне світло на заходи в цій справі в минулому та на їх евентуальність у майбутньому. Черчил насамперед підписався під політичною програмою президента Айзенгавера, заявивши, що вже й він вважає за найздоровішу політику „миру через силу", базовану на єдності вільного світу. Щоб запевнити ту єдність, він закликав до скорішої ратифікації Паризьких договорів у справі включення Німеччини в західню оборону.

Відносно розмов з Кремлем, Черчил насамперед виявив, що в цій справі він робив безуспішні заходи в минулому і в попередньому роках. У 1953-му році він намагався довести до зустрічі між ним самим, президентом Айзенгавером, тодішнім французьким прем'єром Ланієлем і тодішнім кремлівським диктатором, Маленковим. Заходи закінчились нічим, бо президент Айзенгавер відмовився від такої зустрічі, а Черчил сам захворів. У 1954-му році Черчил знову намагався довести до зустрічі, цим разом уже тільки між ним самим і Маленковим, але Москва використала це тільки на те, щоб відновити вже відкинену раніше її пропозицію про „всеевропейську конференцію", з виразною метою використати добру волю Черчила для своїх пропагандивних цілей. Навчений таким досвідом, Черчил заявив, що він не мав би нічого проти того, щоб пробувати зустрітись з кремлівським диктатором у майбутньому, але не скоріше, аж будуть ратифіковані та введені в дію постанови Паризьких договорів.

Заява Черчила в тих справах не мала спеціяльної мети, зокрема не мала її в зовнішньо-політичному розумінні, бо була викликана відповідним запитом збоку лейбуристського лідера Клемента Етлі, що теж мав у цьому виключно внутрішньо-політичне бажання розправитись із своїм партійним суперником Бівеном та внутрішньо сконсолідувати свою партію. З цього можна вносити, що вже й Англія розпізнала, яку практичну вартість можуть мати самі тільки „розмови" з Москвою і якої мови треба, щоб її Москва зрозуміла.

Деякі дуже яскраві аргументи з тієї мови, яку Москва розуміє, подибуємо в останньому виданні (з 18-го березня) відомого журналу „Ю. С. Ньюс енд Ворлд Ріпорт". Там у статті „Зашахована Росія" наводиться факти, що мусять мати найбільш переконливу силу навіть для божевільних маніяків у Кремлі. Для прикладу: Більше як 100 самих тільки американських баз довкола світу оточують сьогодні Совєтський Союз, не говорячи вже про авіоносці, підводні човни тощо. З тих баз, забезпечених тисячами найімодерніших бомбовиків, можна дослівно на потиск ґудзика і впродовж кількох годин знищити весь воєнний потенціял Совєтського Союзу. Для характеристики: тільки 25 американських турбо-бомбардувальників типу В-47 було б потрібно, щоб упродовж кількох годин (найдальша американська база віддалена від совєтських воєнних об'єктів на 8 годин лету, а найближча — на залеже одну годину) зруйнувати совєтський воєнний потенціял так, як зруйновано німецьку воєнну машину всіма налетами за весь час другої світової війни. А тільки такого роду літаків Америка має на своїх базах понад 1,000, разом із здогадними 10,000 атомових бомб та постійно зростаючим арсеналом водневих супербомб. В загальному, згідно з твердженнями цитованого журналу, Америка має „готових до атаки" 88 т. зв. „крил", із загальною кількістю понад 22,500 літаків. Тут не враховано літаки з 17 летунських груп фльоти, приміщених на 15 більших літаконосцях.

Це тільки ті „найгрубші факти", до яких можна б додати ще сотні менших. У загальному ситуація така: Москва могла б зважитись на атаку Америки або її союзників тільки в такому випадку, якби мала певність, що може знищити їх цілком уже за першим разом. Це є виключене, бо це було б рівнозначне із потребою знищити за одним разом не тільки всі її розпорошені по світу американські бази, але й саму Америку. Не маючи такої можливости, Москва мусить рахуватися з тим, що після першої, навіть найбільшої, совєтської атаки, впродовж кількох годин був би зметений з лиця землі весь воєнний потенціял Совєтського Союзу. Офіційльна американська перестороґа про автоматичну „масову відплату" на випадок совєтської агресії, піддержана відповідними фактами, це є мова, яку Москва розуміє. Сама Америка війни цілком певно не розпочне, але її могутність та спроможність ту могутність обернути проти агресора є найкращою гарантією миру, щонайменше на деякий час. На дальшу мету Америка мусить зробити практичні висновки із не раз уже виявленої своєї свідомости, що теперішньої атомової доби світ не може „перевжити" тільки наполовину вільний.

Ол. Миколайський

КРАЙОВИЙ ХЛІБОРОБСЬКИЙ СОЮЗ

Повища назва є скороченням оригінальної, яка звучить: Хліборобсько-Освітнє Кооперативне Об'єднання Америки. Об'єднання це зорганізував у 1902 році Ньютон Грешан (Greshan) у малому містечку Пойнт у стейті Тексас. Основоположник був видавцем сільсько-господарського часопису на західні стейти, за фахом агроном, власник фарми, який докладно був обізнаний із сільським господарством. Знав він усі недоліки фармерів і вмів давати корисні поради, як господарити, щоб фарми були рентовні. Все своє життя працював Грешан над покращанням долі фармерів і став батьком відродження сільського господарства у західних стейтах.

Грешан у першій точці свого статуту ставив завдання: „Організувати хліборобсько освітню працю поміж родинами фармерів, а також закладати різного виду кооперативи, які допомагали б їм переробляти і збувати їхні продукти та закуповувати для них потрібний реманент".

По трьох роках діяльности, у 1905 році, Об'єднання мало вже чверть мільйона членів, і на Загальних Зборах того ж року змінено організаційну структуру на триступневу, а саме: централя з осідком у Денвері, стейтові відділи і низові клітини, у нашому розумінні: громади. Загальні Збори прийняли проєкт Грешана, за яким терен діяльности централі обіймав 20 західних стейтів, де 75% населення займалося ще тоді сільським господарством. Зборн схвалили у той же час постанову, згідно з якою членство у низових клітинах мало бути побудоване не на окремих повнолітніх особах, а на родинах. Коли фармер вступав у члени низової клітини, рівночасно вся його родина, включно з дітьми, ставала членами. Всі члени повинні були платити до низових клітин річну вкладку у висоті 5 дол. від родини, як у цілості пересилалося до централі. Правління низових клітин повинно було працювати безплатно. Такого роду працю у нас на Україні провадили „Просвіта" і „Сільський Господар", а Грешан скомулював у своєму Об'єднанні. На перший погляд видається, що це була дуже скомплікована і тяжка до переведення організаційна схема. Одначе, це є чисто американська побудова і нині вона вповні відповідає фармерському інтелектуальному поземові.

За зібрані з членських вкладок гроші Централя провадила у низових клітинах, за посередництвом стейтових відділів, і в дальшому провадить: кооперативно-освітнє виховання. Головна увага звернена на доріст і молодь, яка, коли приходить до повноліття, стає свідомим носієм кооперативної ідеї та розумінням хліборобського звання. Але це забрало 50 років муравлиної праці. Нині Централя являє собою хліборобський університет. Друкуються сотнями тисяч: книжки, брошури, летючки і іншого роду пропагандивний матеріял. Рівночасно Централя провадить різні теренові курси, продукує з ділянки хліборобства фільми та затрудняє велику кількість фахівців.

На терені діяльности Централі у 20 західних стейтах було зорганізованих і діючих до кінця 1954 року 5163 низових клітин, з 725 тисячами членів родин. У процентовому відношенні до всього населення, що займається сільським господарством на тому терені, це становить 37%, решта — фармери, що ходять ще самопасом.

По реорганізації Централі і ще за життя її основоположника, зорганізовано велику кількість кооператив: збіжжевих, відгодівельних, молочарських, збутових і навіть кооператив для відгодування рогатої худоби та її переробки.

На Загальних Зборах Централі у 1936 р. доручено Управі приступити до організації забезпеченевих відділів. Перші поліси на життя видано у 1938 році, а до грудня 1954 видано 75,410 поліс. У 1954 році зорганізовано дальші відділи, а саме: від вогню, крадежі, автомобілевих випадків, лікування на випадок захворіння та асекурація авт. На кінець грудня 1954 р. замкнено кінцеві цих відділів, на 176.712 поліс. Згадані забезпеченеві відділи розвиваються скорим темпом, бо оплати є нижчі від інших некооперативних фірм. У картотеках забезпечення від вогню і асекурації авт та випадків, вдалося підписаному знайти багато прізвищ українських, із стейтів: Північна і Південна Дакота, Огайо й Іллиной.

Минулого року у жовтні Централя докінчила будову 11-поверхового будинку, за 3½ мільйона долярів. Це є перший будинок у Денвері, який може видержати тиснення вибуху атомової бомби. При святочному відкритті б. демократичний сенатор, а теперішній губернатор Колорадо Е. Джонсон, сказав, що він горд, що у Денвері побудовано такий величавий кооперативний будинок, і що ідея кооперації просякає чимраз глибше у народні маси. По закінченні будови у Денвері, Централя приступила будувати фабрику поташу за 10 мільйонів долярів у стейті Ню Мехіко. Дальші будови фабрик штучних погноїв чекають своєї реалізації.

Головою Централі є знаний на терені Америки економіст-кооператор і демократ Джеймс Петтон. За демократичного урядування він був рівночасно членом Ради Споживчо-Хліборобської Організації Об'єднаних Націй. Треба подивляти його енергію і запал в обороні інтересів фармерів. За його ініціятивою Надзірна Рада покликала дорадчий Комітет з фахівців: хліборобського і кооперативного сектора, завданням яких є опрацьовувати пляни для дальшої розбудови сільського господарства. До того Комітету покликано також автора цих скромних рядків. Комітет цей очолює б. секретар хліборобства за президентури Трумана, Чарлз Бренан. Це є людина великого знання, автор праць у хліборобському ресорті, що далі працює над проблемами сільського-господарства: европейських і азійських країн.

Ярослав Курдидик

„СМЕРТЕЛЬНА ЛІНІЯ" НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ

Думки у зв'язку з політикою ЗДА на Далекому Сході різко поділені. Яскравим виявом цього є евакуація островів Тачену, до якої все ще повертаються воєнно-політичні коментатори. Дехто розглядає цю евакуацію, як перший програш американської Сьомої фльоти, яку сьогодні вважають за „королеву морів". Заміт треба признати, не без слушности. Бо який би блискучий не був відступ і як би справно він не проходив, але відступ є завжди основним мінусом у кожній стратегії. Його важко виправдувати, а ще важче прикрашувати аргументами якоїсь там прикритої і невідомої ширшому загалові стратегічної конечности. Німецький полководець Мольтке колись сказав, що далеко почеснішим є займати хоч би одно дерево в лісі, ніж залишити, навіть без втрат в людях, величезний ліс... Вже воно так є, що людській амбіції завжди ближчі і цінніші хоч би й найменші успіхи, як втрати чи „блискучі відступи". Воєнні критики кажуть, що досить часто бойову невдачу прикривається скромним висловом „скорочення фронту", переведеним, мовляв, для зосередження сили, кращої оборони і підготови до протиудару.

В зв'язку з цим мимохіть виникає питання: у яку саме площину поставити евакуацію Тачену? І ось воєнні знавці розглядають цю евакуацію, як конечність у першу чергу для того, щоб не розтягувати над міру сили Сьомої фльоти на місця, що можуть її тільки виснажувати постійними конвоями в постачанні бойових припасів для залоги на дрібних островах, які, зрештою, мають дуже релятивну вартість у дефензиві і будь-яких акціях більшого стратегічного значення.

З морального боку, безперечно, ця евакуація дала червоному Китаєві не абиякий моральний капітал. Але коли справа дійшла б до поважної акції, тобто самої оборони Формози або тих островів, які мають для неї значення оборонних форпостів, то тут немає сумніву, що комуністичний Китай відчув би, якою силою розпоряджає Сьома фльота. А сила цієї фльоти таки дуже значна, коли звжити, що лише в евакуації Тачену брало участь 75 морських бойових одиниць, та коло 1000 літаків, у тому числі понад 500 приміщених на літаконосцях.

Сьома фльота має головним своїм завданням створити т. зв. „смертельну лінію" проти червоного Китаю, і її дійсна сила криється в тому, про що зовсім не знає ширший загал, але що тут і там, через неувагу, часом виявляється. Варто згадати, що якраз на початку напруження, тобто зараз після окупації острова Ікіянг, у канадійському парляменті обговорювано питання — яке становище слід зайняти Канаді до того, що понад її територією перелітають американські бомбовики з атомовими бомбами, які то літаки можуть бути для Канади велетенським нещастям, якщо з котримсь із них щонебудь скоїться і він мусітиме скинути свій вантаж на канадійську територію. Куди вони перелітали — не важко здогадатися. Одного точно не знати — скільки їх було. Але коли їх перелетіло хоч би два або три тузені, то й того вистачить, щоб протягнути лінію, яку ми згадали „смертельна лінія" на китайському узбережжі і внести розлад навіть у дуже глибокому комуністичному запіллі.

Більшість американських воєнних коментаторів твердить, що прикриттям евакуації Тачену силою Сьомої фльоти: 1) ЗДА упевнили в доказ, що в справі Формози покінчилися всякі „млява битальї" і вони готові силою потвердити, своє становище в Азії, 2) цією першою демонстрацію ЗДА потвердили що вони будуть боронити незалежність Формози засобами, які вважатимуть для цього за потрібні, 3) ЗДА підкреслили цим перед азійськими народами, що їхньої терпеливости у майбутньому нихто не ставитиме під сумнів і що від теперішньої позиції вони не відступлять, 4) цей крок показав американським альянтам в Европі і в Азії, що час американського невтралізму закінчився, і що вони можуть вибрати, куди саме остаточно себе визначити, 5) Чу Ен-лай, який заповів на місяць квітень конференцію представників азійських і африканських країн, появиться перед ними не як „переможець" Формози, а навпаки — його виступ випаде дуже блідо й покаже наочно, що він не всилі нікому з них допомогти, бо навіть не спроможний об'єднати китайські землі.

Ще у 1950 році покійний сенатор Тефт, за порадою ген. МекАртура, запропонував ввести контролю в обширі Формози, як основної бази в обороні передпілля на Тихому океані, і створити т. зв. „смертельну лінію", переступлення якої потягнуло б за собою автоматичне збройне інтервенцію ЗДА. Тоді накинулися були на сенатора Тефта багато політиків і висміювали його за наївність, а Дін Ачесон назвав тоді його „відсталим учнем у глибальних справах"... Тепер, однак, — з перспективи часу видно, — якою далекозорістю керувався тодішній американський командир тихоокеанських просторів, а ген. Айзенгавер, як колишній його найближчий співробітник подіяє його думку й доказує ділами.

Цікавиться він також побудовою сільського господарства в Україні, її ресурсами, а головне його цікавить розподіл землі поміж селян на випадок розвалу комунізму.

Минулого місяця Централя дістала дозвіл від Федерального Уряду на поширення діяльности на дальших 12 стейтів, куди поплине також і кооперативна ідея.

Фахівці твердять, що за кілька років це буде одна з найсильніших економічно сільсько-господарських і кооперативних установ, яка матиме рішальний вплив не лише на економіку країни, але також і на політику Федерального Уряду.

УКРАЇНА ОЧИМА АМЕРИКАНЦЯ

Західно-німецький часопис „Ляндбергер Цайтунґ" (місто над Лєхом, де сидять ще німецькі воєнні злочинці і де сидів колись Гітлер) містить такий опис подорожі по Україні, пера американця Патрика Серджанта:

Подорож вздовж і впоперек України показала мені багату та гарну країну, повну подивугідних контрастів. Літаки гудуть понад примітивними возами, що їх тягнуть воли. Величезні колгоспи, з технічними улаштуваннями тягнуться в безкрай. Модерні трактори проїжджають біля селянських хат, не більших за садові алтанки. В околицях Харкова та Києва видніють біля хат радіоантени.

Україна — це, правдоподібно, найбагатша країна з усіх союзних республік, а напевне, найважливіша господарська територія. Тут простягаються безмежні лани пшениці, жита, цукрових буряків та городини. На луках видно великі стада худоби. На південь від Харкова панувало цього року дуже гаряче літо, а дощ випадав зрідка. Україна потерпіла багато від воєнних дій, але відбудова пішла значно вперед. Треба подивляти велике число нових домів не тільки в містах та селах, але й в малих оселях. При відбудові найперше споруджується стодоли, стайні, шопи та інші господарські будівлі, а щойно опісля мешкальні доми. Тепер коли вже покінчено жнива, збір картоплі та цукрових буряків, йде інтенсивна праця біля будови мешкальних домів, на якій працює багато жінок. Багато нових домів криють соломою.

Я був надзвичайно здивований, що в цій найбільшій сільсько-господарській країні дуже мало господарських машин. Мені пояснено, що всі машини вислано в середню Азію, щоб там при їх помочі своєчасно зібрати врожай. Україна довго ждатиме на потрібні сільсько-господарські машини.

В Україну приїхали ми з Москви. Дорога в доброму стані і дозволила на швидку їзду. Бензинових станцій мало, і на кожній з них треба „танкувати", бо інакше опинитеся без бензини серед чистого поля. На бензинових станціях нема обслуги в розумінні західнього світу. Треба самому тримати кишку, а станційний службовець помпує помпою середньовічного походження. В дорозі з Москви в Україну сама природа та красвиді говорили нам, що ми в'їздимо в зовсім інший світ. Виринає чимраз більше домів в українському стилі, з солом'яними дахами та з різьбленим обрамуванням вікон. Чорноземом простелився ланами збіжжя, і немає нікому кінця-краю.

Українці належать до зовсім іншої раси, як росіяни. Вони мають зовсім окрему мову і своїми усміхненими обличчями представляють европейський слов'янський тип. Їхньою столицею є Київ, святе місто всіх слов'ян в цілому світі. Це — найкраще місто, яке я бачив в Совєтському Союзі. Відбудова в цьому місті поробила великі поступи. Київ показує своїм виглядом, що він був культурним центром вже тоді, як Москва була ще збірищем вбогих глиняних домиків.

Перлиною Києва є собор святої Софії, з могутньою золотою головною копулою та шістьма побічними позолоченими копулами. Цей величний храм православної церкви збудував князь Ярослав в р. 1037. В цій старовинній будові збереглися ще прекрасні 900-літні фрески, що є цінним скарбом української культури. Після комуністичної революції цей неоціненний пам'ятник 11-го століття цілком занедбано. Також особорі свої сліди. Совєтський уряд відібрав цей собор з-під влади Церкви, щоб у ньому влаштувати музей. Прастарі примітивні образи, які я в ньому бачив, залишили у мене незабутнє враження.

На цьому закінчує автор опис своєї подорожі.

П.

ПРЕСКОНФЕРЕНЦІЇ У ПРЕЗИДЕНТА

О пів на одинадцяту ранку кожної середи, коли Президент З'єднинених Держав буває в Вашингтоні, він входить до кімнати в старому будинку державного департаменту, знаної під назвою Кімнати Договору з Індіянами, зустрічається тут з групою репортерів від приблизно 200 провідних американських часописів і починає відповідати на їх питання. Ця церемонія, відома під назвою пресової конференції, являє собою унікальну американську інституцію і править за безприкладний зв'язок між народом та його президентом.

Початком цьому звичаю періодичних зустрічей з представниками преси поклав ще на початку цього століття покійний президент Теодор Рузвелт. Він зустрічався з невеликою групою кореспондентів у своїй робітній кімнаті в самому Білому Домі. Відтоді майже всі президенти продовжували цей звичай. Президент Вилсон скликав такі конференції рідше, особливо після оголошення війни з Німеччиною в 1917 році. Президент Кулідж вимагав, щоб усі питання подавались йому в письмовій формі заздалегідь. Президент Гувер скликав конференції дуже нерегулярно.

Президент Франклін Рузвелт перший використав пресові конференції як засіб взаємної комунікації між ним і американським народом; завдяки їм він мав змогу привернути громадську увагу на багато важливих справ, а з питань, що їх ставили кореспонденти, міг довідуватися про все, що хвилює народ. Протягом свого 12-літнього урядування в Білому Домі він відбув 998 конференцій. Президент Труман продовжував політику Рузвелта в цій справі, а президент Айзенгавер виявляє бажання скликати їх ще частіше.

Пресконференції у президента звичайно складаються з двох частин. Перша звичайно являє собою заздалегідь приготоване роз'яснення про якусь справу, заторкнену на попередній конференції. Після цього починаються запитання, що стосуються різних галузей американського життя, починаючи від питань міжнародної політики до різних льокальних справ. Трапляється, що президент не може відразу дати відповідь; тоді він обіцяє кореспондентові приготувати всі потрібні інформації пізніше. Іноді президент може відмовитись відповісти на питання, особливо, якщо опублікування якоїсь справи суперечить інтересам Америки. Але найчастіше президент відповідає на всі питання повно і конкретно. Докази цього можна знайти в пресі відразу по конференції.

Хоч дуже часто дехто нарікає на пресконференції, їх все ж таки вважають за дуже корисні й типово демократичні. Ці особисті зустрічі президента з представниками преси дають змогу народові не тільки мати безпосередні інформації з першого джерела, але й перевірити президента та його наміри. На таких конференціях президент виявляє своє ставлення до своїх обов'язків і може переконатись в успіхові свого адміністрування.

Загальна Рада

Йосиф Шварц

ЛЄПАТОВ РІШАЄ...

(4)

Пригадка перша

...Зима 1930 року. Спускаюся з бандюгами із 96-го відділу. За мною іде Гнат Якименків. На скоуті місток був без поручня. Я перейшов міст щасливо, але в Гната увірвався „рад", і кінь звалився з містка. Гнат лише чудом втримався. За такий випадок по правилу мало відповідати надлісництво, бо з його вини на містку не було поручня. Тому Гнат пішов до надлісництва пояснити про відшкодування за вбитого коня. Секретар йому порадив:

— Прохай, хлопе, шкіру, та купи собі коня.

— Горе мені, Шварц. Аж тепер я пропав. Мордко-Лейбові я не винен за коня 23 злоті. Лиш не знаю, котрого. Звін ...для ... мені ... дорогого вкоду...

Я почав йому радити:

— Про Мордка-Лейбу не журіться, Гнатку, я потурбуюсь, щоб він почекав. Покищо орудуйте цапиною (патик із залізним гаком, що його вживають при ладуванні кругляка). Підете мигрувати, і мамалиґа з бриндзою буде. А тим часом напишемо листа до Варшави, може що вийде.

Гнат Якименків послав рекомендованого листа до приватної канцелярії маршалка Пілсудського. В листі він скаржився на секретаря, який радив продати шкіру з убитого коня і за вирученні гроші купити нового коня. Гнат писав: „Мені, пане маршалку, гірко не тільки тому, що я бідняк, але, мабуть, тамож тому, що я — українець..."

... За дві неділі ввечері до Гната постукав постерунковий Бурґард і запитав:

— Ви чого, Гнате, написали большевицького листа до пана маршалка?

— Пане командацне, — сказав Гнат, — „ви добре знаєте, що мене тато вчили цапиною та батогом, а пером орудувати я не вмію.

— А хто ж тобі, хлопче, листа написав? — закричав роздратований Бурґард.

— Даруйте, пане, — спокійно відповів Гнат, — хто писав, то писав, але нічого, як ви кажете, большевицького в тому листі не було, хібащо лист написаний по-українському.

Бурґард вийшов, мов ошпарений. Тиждень за два чи три Гнат дістав відповідь від приватної канцелярії маршалка „що його справу передано на розслідування. Через місяць Гната викликали до надлісництва, щоб він підписом ствердив, що дістає 120 злотих за вбитого коня. Після того, як Гнат написав три хрестики, його попередили, що стягають з нього 40 злотих за залеглі лісові „штрафи".

Пригадка друга:

...1940 рік. Газети переповнені статтями-похвалами з приводу роковин „визволення" з-під панського ярма. А в цей час яремчеський нарсуд за невихід на працю в день св. Петра і Павла лісових робітників та фірманів ухвалив стягати з їхньої заплати 25 відсотків протягом шести місяців. Пішли „засуджені" до свого, недавно вибраного, депутата в Верховний Совєт СССР, тов. Годованця (бувшого тартачного робітника в Микуличині) зі скаргою. Але після того, як Годованець скинув з себе китайчастий плащ і убрався „по-совєтському" в довгий шкіряний плащ, то до нього було тяжко доступитися. Тому ще, що йому наказував секретар райпарткому товариш Андресь. Годованець відказав:

Це була добра тема, і через кілька місяців у журналі „Вікна" появився на цю тему мій репортаж „Гуцульське село". Правда, львівська цензура деякі місця заборонила, але дещо читачеві лишилося.

— Люди добрі, нічим я не всилі вам допомогти. Не на панів ми тепер працюємо, а на себе. А в нашій державі закон святий.

Гнат мене запитує:

— Шварц, а чи не можна кудись написати, як колись? Та це ж наша, як совіти кажуть, робітничо-селянська влада.

— Можливо, — кажу, — як хтось прийде сюди з письменників, намагатимусь поговорити в цій справі.

Через два тижні до Яремча приїхала польська письменниця Ванда Василевська. Потім приїхав також Галан, що спеціяльно дістав від Ванди статтю для часопису „Вільна Україна", що виходив у Львові. Використовуючи цю обставину, я представив Гната Якименка Ванді Василевській. Гнат почав скаржитись:

— У нас на Гуцульщині з діда-прадіда в найменше свято ми в ліс не їхали. Ніхто ні за Австрії, ні за Польщі навіть не відважувався словом натякнути про працю. А тут кажуть, що тепер наша робітничо-селянська влада, а нас примушують у свята працювати.

Ванда сказала своєму секретареві, щоб занотував цю скаргу. Казала, що коли повернеться до Львова, то якнайшвидше напише про це Хрущову, а можливо, що й особисто з ним поговорить.

Тим часом робітники і фірмани повиплачували свої „штрафи", а з Києва ні слуху, ні духу.

— Так, Шварц, — каже Гнат, — наша прадідівська приповідка аж тепер сповнюється.

— Яка приповідка, Гнатку?

— Та обіцяв пан теплий кожух, але теплі його слова, відповів Гнат.

Ця історія пригадалася мені після того, як Панч порадив писати на актуальні теми. Ось що тепер актуальне! Але тяжкі обставини праці на заводі, щоб не загинути.

Спроба вдається

Вечорами, після праці на заводі, написав я нарис „Синячка кличе". Темою цього нарису було повстання гуцулів проти німців на горі Синячка. Панч похвалив цей нарис і передав його через радіо.

Після того як через радіо передано „Синячка кличе", Панч повідомив мене, що Смолич прохав, щоб я зайшов до нього.

Редакція журналу „Україна" містилась в одній великій кімнаті, де працювали редактор Смолич, його заступник Ільченко, коректор та секретарка. Прийняв мене Смолич дуже ввічливо. Гуцульська тематика і специфічна гуцульська говірка дуже йому сподобались. Довідавшись, що я працюю на заводі, Смолич запитав, чи не згодився б я перейти на іншу, важливішу і вдячнішу для мене працю. Я радо прийняв цю пропозицію. Після того, як „Синячка кличе" була вже надрукована в журналі „Україна", Смолич сказав мені, щоб я зайшов до заступника голови Раднаркому України, Миколи Бажана, який зацікавився моєю долею і в якого я матиму можливість прохати про переведення мене на іншу працю.

(Продовження буде)

ВІДБУЛОСЯ РЕФЕРЕНДУМ

БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ І УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ

Конечність переведення Загального З'їзду Братства та необхідність перевиборів заставили організацію перевести Збори кореспонденційним шляхом, беручи до уваги розпорошеність членства по країнах вільного світу.

На підставі правильника Референдум, участь в Референдум прийняли: Австралія, Арґентина, Канада, Німеччина, ЗДА. Тих п'ять Краєвих Управ виділили з себе Президію Референдум й Пленум Референдум. Президія вибрала свій осідок в Торонті — Канада. Краєві Управи Австралії, Арґентини та Німеччини, що не в стані були вислати своїх делеґатів до Президії, визначили уповноважених з терену Канади та ЗДА.

Діловодство в справі скликання Референдум проводив, з доручення Головної Управи, інж. М. Шарко з ЗДА.

Президії Референдум:

Австралія — В. Гузар з Канади; Арґентина — Я. Закаляк з ЗДА (в першій сесії), Р. Чолкан з Канади (в другій сесії); Канада — полк. П. Силенко, В. Кальба; Німеччина — Р. Герасимович із ЗДА; ЗДА — З. Коновка (в першій сесії), о. Кульчицький (в другій сесії), М. Шарко.

Президія Референдум Братства мала за завдання започаткувати підготовку матеріялів, на підставі яких мали відбутися наради в країнах, де діють Краєві Управи Братства. В тій цілі було вибрані пленуми Референдум й так:

в Австралії: С. Добровний, М. Куціль, В. Шепетюк;

в Арґентині: А. Коморівський, Б. Любачівський;

в Канаді: майор О. Винницький, П. Бей, Р. Самотулка, О. Хотинецький, Р. Чолкан, С. Гуляк, М. Бойко, В. Верига, В. Вибик, А. Пальчук;

в Німеччині: Р. Демчук, А. Березюк, А. Микулин;

у ЗДА: полк. Р. Долинський, І. Скіра, М. Ліщинський, О. Лисяк, Е. Шипайло, В. Гриньох, А. Яворський.

Перша сесія Президії Референдум відбулася дня 27 листопада 1954 р., в Торонті — Канада, в залі дивізійного ресторану „Одеса". Крім членів Президії, присутні були гості, члени Братства з терену Канади й ЗДА. Нарадами проводили: голова — М. Шарко, заступник — В. Кальба, секретар — В. Гузар.

Братство кол. Вояків 1 УД УНА мало свій основуючий З'їзд в Мюнхені, в днях 29-30 квітня 1952 р., на якому прийнято статут та обрано Керівні Органи Братства в такому складі:

Головна Управа: голова о. М. Левенець, члени: д-р О. Горбач, О. Лисяк, Р. Гаврилюк, В. Козак, М. Шарко, Е. Шипайло. Контрольна Комісія: І. Тарнавський, С. Гуляк, І. Скіра.

Товариський Суд: В. Бігус, І. Шуган, Р. Кравчук, З. Козак, О. Ратич.

На цьому З'їзді вибрано Комісію Правної Оборони в складі: проф. В. Кубійович, д-р Л. О. Ортинський, Е. Побігущий, інж. М. Хроновят, Р. Гавриляк, д-р О. Горбач.

Покликано Комісію Історії й Публікацій, Ліквідаційну та Комісію Пропам'ятних Відзнак 1 УД УНА. З'їзд поставив як одно із перших завдань новозаснованого Братства — об'єднати всіх колишніх вояків 1 УД на засадах християнської моралі, національної солідарности та державної незалежности.

Слід признати, що в основному намічені завдання були виконані, а в деяких випадках, як видавнича діяльність, вийшли далеко поза скромно зазначені рямці.

Зорганізовано Краєві Управи в Австралії, Арґентині, Німеччині, Канаді, ЗДА, самостійну Станицю в Бразилії, Уповноважених Братства в Бельгії, Франції, Еспанії, Ірляндії.

Завдяки наполегливій праці Комісії Правної Оборони й при помочі цілого ряду українських інституцій, на першому місці завдяки інтервенції Владики Кир Івана, а в останній фазі стараннім ЗУАДК-у вдалося перевести повну реабілітацію кол. вояків 1 УД.

Завдяки праці Братства, сьогодні 1 УД одноголосно визнана цілим українським еміґраційним суспільством за українську Формацію, яка билась за українські інтереси.

Головна Управа сконцентрувала майже всю свою енерґію на видавничу діяльність. Братство видає сьогодні журнал „Вісті" тиражем 3,600 примірників. „Вісті" стали одиноким військовим журналом на еміґрації, в якому співпрацюють всі без різниці партійної приналежности кол. вояки 1 УД. Більше того, у „Вістях" співпрацюють сьогодні українські журналісти й науковці з-поза дивізійного гурта.

Видано книжку-збірник — „Броди"; Е. Загачевського — „Спогади Фронтовика"; О. Лисяка — „За стрілецький звичай"; „Чортківську офензиву"; Ю. Тиса-Крохмалюка — „Бої Хмельницького".

Членство Братства позитивно ставилось й ставиться до допомоги інвалідам та своїми щедрими датками уможливлює їм уділювання сталих допомог.

В рямцях Братства витворено справді братську атмосферу, витворено специфічний стиль праці. Доводиться ствердити, що загал членства й його провідні члени виказали, як на українські еміґраційні відносини — максімум внутрішньої дисципліни й зрозуміння справи. На тлі партійного розбиття Братство зберігло апартійний характер.

Президія зложила признання членам Головної Управи Братства за їх безінтересовну й віддану працю для Братства, особливо зваживши умовини, в яких приходилося тим людям працювати.

Матеріяли з праць сесії в формі протоколу з конкретними внесками розіслано Пленумам Референдум окремих країн.

Друга сесія Президії Референдум, відбулася в Торонті — Канада, дня 26 лютого 1955 р.

Зібравши матеріяли, надіслані після нарад Пленумів Референдум, та на підставі тих матеріялів, Президія уділила абволюторію діловодові Референдум М. Шаркові, Головній Управі Братства, затвердила статут та керівні органи Братства, з каденцією на два роки, в такому складі:

Президія Ради Братства, Пленум Ради Братства, — склад Президії та Пленуму, як поданий вгорі склад Президії й Пленуму Референдум.

Головна Управа Братства: голова: д-р Л. О. Ортинський; 1 заст. голови: Я. Бенцаль, 2 заст. голови д-р О. Горбач; орґанізаційний референт М. Березюк; секретар — Р. Тимкевич; фінанс. референт П. Поліщук; 2 вільні члени: А. Микулин, В. Козак; Контрольна Комісія Братства: Б. Мусій, Р. Кравчук, Я. Яремович, Е. Хмільовський, К. Григорович; Товариський Суд Братства: М. Мартинець, В. Керод, Ф. Кордуба, Р. Гасецький, Л. Татух.

Осідок Головної Управи Братства та видавництва визначено в Німеччині.

Зазнайомившись із звітом Капітули Пропам'ятних Відзнак І УД, Президія визнала дотеперішню працю Капітули за правильну.

Братство має великий моральний капітал, здобутий жертвенною працею й високими вартостями своїх членів, в першу чергу має традицію й успіхи дотеперішнього існування. Братство мусить й на майбутнє триматись осторонь партійних спорів й не може декларувати себе по стороні котрогось з існуючих політичних центрів. Як військо не може бути партійне того чи іншого центру, так теж і його резерва.

Одним із конкретних завдань Братства на еміґрації є зберегти хоча б клаптик „землі", де могли б українські люди різних політичних переконань сходитися разом й спільно працювати. Ми маємо можливість, на підставі минулого й нашої комбатантської бази, стати таким острівчиком, де не грають хвилі розбурханих партійною еміґрантською гризнею пристрастей. Збережімо цей, хоч й малий острівчик українського миру й спільною працею всіх кол вояків І УД, в ім'я полеглих наших товаришів зброї на побоєвищах Дивізії творім вартості й надбання, що перетривають еміґрантські спори й ввійдуть до української комбатантської історії як світлі й позитивні сторінки кол., вояків І Української Дивізії.

Президія Референдум Братства кол. Вояків І УД УНА
Торонто — Канада.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Цим повідомляю, що з незалежних від мене причин ніяких моїх матеріялів про голод в Україні в роках 1932/33 (Чорнуський район на Полтавщині) які свого часу доручив покійному голові Добрусу п. І. Дубинцеві мій уповноважений в цих справах в Америці Гордій Мироненко — **друкувати і опублікувати Я НЕ ПОГОДЖУЮСЬ.**

В обличчі такої необхідности і права прошу прохання моє неухильно виконати.

Згадані вище матеріяли написані моєю рукою і за моїм підписом П. Лютаревич (П. С. Лихо) прошу в цілости повернути моєму уповноваженому в Америці Гордієві Мироненко (3929 Caniff Ave., Detroit 12, Michigan).

2. XII. 1954 р.

(—) П. Лютаревич (П. С. Лихо)

За згідність з оригіналом Гордій Мироненко.
3929 Caniff Ave., Detroit 12, Mich.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою і радіом)

ВИБОРИ ДО РАД ДЕПУТАТІВ

У шістнадцяті „республіках" Совєтського Союзу відбулися вибори до рад депутатів трудящих СССР. В Казахській ССР, до якої стягають тепер молодь з України, Білоруси і інших „окраїнних республік", перед виборами створено 250 нових виборчих округів з огляду на „надзвичайний зріст населення" — як повідомляє київське радіо. Висліди виборів — „сталінські": 99.2 відсотка голосуючих віддали свої голоси за „бльок комуністів і безпартійних". А проте, навіть за даними совєтського радіо, проти виставлених компартією кандидатів голосували (тобто перекреслили виборчі бальоти) — 263,000 громадян.

КОРНІЙЧУК ОСУДЖУЄ БЕРІЮ

Бувший заступник голови ради міністрів УСРР, драматург і чоловік Ванди Васілевської, Олександер Корнійчук у новій п'єсі „Крила", „мистецькими засобами" скріплює позиції нових диктаторів і осуджує розстріляного „аґента чужоземних розвідок" Берію. Обвинувачену в співпраці з гітлерівцями одну з героїнь цієї п'єси „очищені" від беріївців органи МГБ звільняють з-під арешту і вона, як вільна громадянка Совєтського Союзу, з ентузіязмом продовжує далі будувати комунізм. В цій новій п'єсі Корнійчука виразно слідно нові тактичні потягнення сталінських наслідників у їх політиці на селі.

150-РІЧЧЯ ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Заснований у 1805 р., Харківський університет відзначає 150-річчя свого існування. В його мурах виховалися впродовж його довгої історії сотні визначних українських науковців, що внесли великий вклад в розвиток української науки і мистецтва. В 20-х роках він був перетворений на Інститут Народної Освіти (ІНО), а потім — знову на університет. Тепер в ньому студіює 5,000 студентів і працює понад 300 професорів і викладачів. В центральному районі міста — на площі Дзержинського — закінчується для університету будова нового приміщення.

ТРУДЯЩІ „СХВАЛЮЮТЬ" ЛІНІЮ ПАРТІЇ

Після затвердження Верховним Совєтом СССР державного бюджету і після численних персональних змін на високих партійних постах і в міністерствах, по всій Україні — в установах, фабриках і колгоспах — відбуваються мітинґи, на яких „одноголосно" схвалюються всі ті зміни і висловлюється довір'я урядові в його внутрішній і зовнішній політиці. З особливим „ентузіязмом" схвалюють на цих мітинґах рішення партії і уряду про признання примату важкій промисловості супроти легкої і виносять рішення проти „американських паліїв війни".

ДОНБАС НЕДОВИКОНУЄ ПЛЯНІВ ВИДОБУТКУ ВУГІЛЛЯ

„Радянська Україна" гостро критикує роботу шахт Донбасу. В статті п. з. „А ініціятива була хороша" автор її пише: „Відсутність твердого технічного керівництва позначилася на тому, що рік-у-рік на шахті гіршали справи з проходкою підготовчих виробок (шахта 5-біс): у 1953 р. пройшли майже на тисячу метрів менше, у 1954 р. вони відстали більше як на дві тисячі метрів. Пляни ремонту гірничих виробок і відкатних колій явно обнижені. На цій і інших шахтах немає керівників і інженерів, а є „випадкові" люди.

МАШИНИ І ЗНАРЯДДЯ — НА ЦІЛИННІ ЗЕМЛІ

Совєтська преса алярмує про недостачу сільсько-господарських машин і знаряддя в районах „освоювання" нових земель — у Казахстані і на Алтаї. В зв'язку з цим робітники фабрик на мітинґах „ухвалюють" приспішити темпи їх продукції. Як подає „Радянська Україна", колектив київської фабрики „Кінап" зобов'язався виконати плян п'ятої п'ятирічки до 5 грудня 1955 року. Фабрика виготовляє портативні (пересувні) електрівні для колгоспів „К-2". Останнім часом з цієї фабрики вислано коло тисячі таких електрівень до Павлодарської, Актюбинської і Акмолінської областей Казахстану і до Алтанського краю.

Свіжа вояцька могила

Дня 9 січня ц. р. помер в Граці в Австрії в 63 році життя отаман Володимир Канюк, великий син зеленої Буковини.

Народився недалеко Чернівець, де закінчив середню школу з відзначенням і записався на права. Перша світова війна не дозволила йому докінчити найвищої школи, бо мусів боронити край від ворога. Своєю подивугідною відвагою добився старшинського ступня, а його грудь прикрашувало 12 найрізнородніших військових високих відзначень. При кінці війни попав в російський полон, з якого втік через Китай, Туреччину до рідної Буковини. Ще не відпочив, а вже мусів знову брати в руки зброю і боронити свій рідний нарід, свою Україну, перед поляками і большевиками. Як гарячий патріот, сам зорганізував собі кінноту, яка належала до найкращої в цілій армії. Генерал Кравс призначив його до артилерії. Його артилерія доказувала чудес. Він і його поява належали до цих, що перші кидалися в бій — а останні відступали.

Під Стриєм його артилерія розторощила розташоване військо генер. Галлєра, і галлєрці почали як божевільні втікати.

Коли обставини змусили частину нашої армії перейти до большевиків — то і він там знайшовся. Та не довго. Він належав до цих підпільників, що зорганізували визволення. Він власною рукою поусував чотирьох комісарів, і большевицьких офіцерів та політруків, і військо перейшло до поляків. Отаман не вернув до поляків із-за оборони Стрия, але перейшов на Буковину, де працював в Букарешті як звичайний робітник у фабриці, аж доки не став її директором.

Перед приходом большевиків утік до Австрії. По закінченні війни повернув до Грацу, де працював як секретар скарбової торгов. палати, на якім то пості заскочила його смерть. Осиротив жінку і одинокого сина Володимира. Похорон відправив о. протоєрей Вишивая. На похорон зійшлося багато наших людей, військових і цивільних. На гробі попращав його теплими словами о. протоєрей від Рідні і зеленої Буковини, а від військових д-р Гарасимів Олекса, його кузин, вказавши на його любов для свого народу. По відспіванні останнього „Вічна пам'ять" і „Видиш, брате мій", залишили ми незакриту могилу великого борця за волю України, отамана Канюка, сина зеленої Буковини.

Грац, 23 II. 1955.

о. Данило Ковалюк, сотник.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Рачестер, Н. Й.

На допомогу залишенцям.

Відділ Допомогового Комітету в Рачестері перевів збірку харчів і одежі для залишенців у таборах Куфштайну і Астену в Австрії. Збірковою станицею Доп. Комітету був Українсько-Американський Клюб, де управа Дому відступила приміщення, за що Комітет вдячний предс. п. І. Теребушці та управителеві п. Франкові Кубаричеві.

Активну участь у збірці взяла організація „Самопоміч", головою якої є п. Мих. Снилик. Ця організація, маючи винайняту домівку та активних членів, зуміла зібрати 50% харчів і одежі.

Акцію з рамени „Самопомочі" зайнявся п. Михайло Єйна, який уже кілька років, себто від приїзду в Америку, присвячує свій час і труд гуманітарним справам.

Крім харчів і одежі, дехто з жертводавців давав готівку на поштову пересилку та на закупно харчів у Рачестер.

Обі станиці зібрали разом: харчів 373 ф. бр.; одежі для чоловіків, жінок і детей 947 ф. бр.

Доп. Комітет на пересилку і закупно харчів зібрав $86.05; „Самопоміч" на свойому терені зібрала $208.50; — Разом $294.50. — Розхід: поштова оплата $75.78; перевіз пачок і клунків на пошту $9.27; опакування, пересилка грошей і т. п. $4.00. — Разом $90.05. Вислано на допомогу хворим, інвалідам і старцям в обох таборах $204.00; осталось на руках 45 ц.

Успішність у збірці треба завдячувати у великій мірі мґр. Романові Чорнобілеві, який кожної неділі виголошує радіопрограму для п. Дмитра Кубарича, власника крамниці мужеського одягу. Вони за сім оголошень не взяли заплати.

Маґ. Чорнобіль, знаменитий заповідач і його програма все добре обдумана. Між оголошеннями радіослухачі мають нагоду почути дещо з найновіших політичних подій, дещо з історії України, про важливі моменти з наших визвольних змагань, про заслужених і провідних людей, про діяльність УКК і т. п.

Нав'язуючи до оголошення в справі збірки, мґр. Чорнобіль навів таку подію:

Славний німецький театральний артист, Еміль Янінґс грав головну ролю у виставі „Прошак" у Гамбурзі. Захоплена і розчулена публіка оплескувала артиста до безтями і по закінченні вистави ще довго домагалася його появи на сцені. Але Янінґс більше не появився. Під час оплесків він мерщій зняв перуку, змінив дещо жебраче лахміття, вийшов непомітно на хідник і став біля лямпи, простягаючи руку по милостиню.

Розчулена і вдоволена публіка, виходячи із залі, не звернула найменшої уваги на прошака; та сама публіка, що ще перед годиною заливалася сльозами над долею прошака на сцені.

Його найближчий приятель хотів довідатися, чому Янінґс так скоро зник — пішов до його мешкання. Там застав артиста схвильованого і зі сльозами на очах. „Чого плачеш?" — питає здивований приятель. „Я не знайшов людського серця" — відповів Янінґс. — Тим прошаком біля лямпи був я. Публіка, яка так вітала мене на театральній сцені, не звернула на мене, на того самого прошака, але серед інших обставин, — найменшої уваги і не кинула ніякої лепти".

Аналогічно до тієї події можна навести дещо з наших недомагань, бо лише невеликий відсоток нашого громадянства жертвує.

У нас є гроші на білети до опери, щоб послухати славних співаків, співачок і музики; є гроші на білет до кіна, щоб побачити елеґантні фільмові зірки, щоб розчулитися і мріяти; є гроші на всякі розривки, але нема для обездолених наших братів і сестер, яких треба за всяку ціну рятувати з нужди і хворіб, або підписати ашуранс чи афідевіт і спровадити в Америку. На жаль, є ще еміґранти, які не звернули ЗУАД Комітетові боргу за подорож, хоч це звичайно мінімальні суми. Хочемо спитати довжників: Чим буде ЗУАДК платити подорож новій еміґрації? Як організація зможе сповняти свої важливі функції, не маючи на це засобів?! Є і такі, які вимовляються, що вони колись давали і то вже повинно вистачити. Виходить таке, як сказав наш добрий громадянин, Н. Гудзоватий, що „громада нібито дала колись по сорочці, а з того тепер бідному нитка".

Дехто обіцяє і ще раз, обіцяє, але не дає, мовляв, знову „прийдіте і поклоніться", а вони може щось дадуть, як будуть мати.

Місцевому Допомоговому Комітетові теж винні залеглі позички. До них теж звертаємося, щоб вирівняли, щоб знову вислати допомогу залишенцям.

Р. Пристай.

Дітройт, Міш.

Гайленд Парк живе...

Гайленд Парк — це окрема адміністраційна одиниця т. зв. Великого Дітройту. Не багато українців цього Дітройту знало, що у Гайленд Парку живе і діє українська зорганізотана громада на чолі зо своїми організаціями: Українсько-Американським Горожанським Клюбом і Березівським Допомоговим Комітетом, які приміщуються у своїм власнім Народнім Домі. До недавна організації ці не мали жадного контакту з Відділами УККА, які діють на терені Метрополії Дітройту, і жили своїм життям, займаючись головно допомогою своїм односельчанам з Березова на Гуцульщині. Щойно в 1954 році обі ці організації вступили в члени Відділу УККА в Дітройті і вповні включилися в систему праці УККА. У висліді того оживилась громадська праця в Гайленд Парку, тим більше, що поруч старих ветеранів громадської роботи з давніше осілих чи тут народжених українців, станули в допомогу т. зв. новоприбулі. Доказом того є поважна сума зібраного Національного Датку.

Одним з проявів цієї оживленої діяльности української громади в Гайленд Парку був бенкет, влаштований Березівським Допомоговим Комітетом в дні 19 лютого 1955 р., дохід з якого призначено на цілі УККА. В прибраній залі і при застелених столах зібралось біля 120 осіб, щоб в приємній і привітній атмосфері провести час і получити приємне з корисним. Бенкет відкрив голова Березівського Допомогового Комітету п. Василь Скільський — передаючи провід бенкету п. М. Дужому. На бенкет прибули теж гості з Дітройту, на чолі з делеґацією Відділу УККА в Дітройті в особах його голови п. Івана Іванчука і пп. А. Козака, В. Папіжа і М. Дужого. В часі культурної і милої бенкетової атмосфери до зібраних промовляли п. Петро Ільницький б. голова Березівського Комітету і відомий громадський діяч на терені Гайленд Парку і пп. Іван Іванчук, дир. А. Козак, М. Погорецький, М. Дужий і п. Іван Терлецький, репрезентант СУМА з Західнього Дітройту. Всі промовці закликали до підтримки УККА — одинокого українського репрезентанта на терені ЗДА. На заклик п. І. Іванчука зібрані зложили 296 долярів, з чого, по потрученні на кошти, зв'язані з влаштуванням бенкету, — суму 55.87 дол. передано на цілі УККА. Приявні по кількох годинах милої зустрічі з жалем вставали від столів, бо до слова приходила молодь і друга частина імпрези — забава...

Найбільше труду у влаштуванні бенкету вложили пп. В. Скільський, П. Ільницький, М. Погорецький та пані з Комітету і за це їм всім належиться вдячність приявних, бо це один з найкращих засобів звести всіх українців до одного спільного стола — нині стола бенкету, а завтра стола іншого...

М. Д.

З концертової залі

Авторський концерт Миколи Фоменка

(Авторський концерт Миколи Фоменка відбувся старанням Українського Літературно-Мистецького Клюбу в Дітройті дня 13 лютого 1955 р.)

Скорий й буйний розвиток нашої музичної творчости за останні десятиліття мусів привести до прогалини між сьогочасними композиторами і слухачами — публікою. Надто скромне і однобічне було наше музичне життя до того часу, щоби було можливо зразу включити його, чи хоч би наблизити до розвиткового шляху сьоочасної музики в світі. До того й цей шлях ішов і йде не прямою лінією, а різкими крутими поворотами. Витворилося таке становище, що в нас є вартісні й цікаві твори, є й ким їх виконати, нема тільки кому їх слухати.

І саме з цього погляду концерт з творів Миколи Фоменка замітний. Показується, що твори цього композитора зрозумілі й близькі широким колам наших слухачів. Факт цей одні можуть вписувати в похвалу композиторові, інші — в догану. Все таки було б не вірно твердити, що Фоменко надумано й цілево компонує свої твори загально доступними. Це справа його мистецького сумління: „так пишу, бо так відчуваю".

Його музична мова спирається в основному на традицію переданих засобах вислову. З неї пробиваються й риси української народної музики, слідні в мелодиці і — декуди — в ужитті народного двоголосся. Але увагу нашого композитора приманює й барвистий світ новітньої гармоніки, особливо з закраскою імпресіонізму, і він не раз користується її засобами. У цьому можна вбачати познак еклектизму — як це й робила критика у відношенні до творів Фоменка — зате воно надає його творам рис свіжости й молодости.

Програму авторського концерту виповнили арії, аріозо та дуети з опер „Ганна", „Маруся Богуславка" й „Івасик Телесик", сольові пісні та фортепіянові твори. На перше місце висувалися фраґменти з опер. Правда, арії й дуети — можливо — не в кожному такті „Фоменківські", зате вони в кожному такті сценічні. Наш композитор має сильний змисл для музичного театру. Цей змисл пробивається навіть з таких його творів, як „Валяда про Байду Вишневецького", в якій народна пісня перетворюється в картину — дію. Було б цікаво побачити й почути котрийсь з Фоменкових творів на живій сцені.

Виконавцям цього стилево складеного й дбайливо та з мистецьким смаком переданого концерту були Ізабела Орловська, сопрано, Іван Задорожний, баритон та композитор — при фортепіяні.

Повне уявлення про композитора Миколу Фоменка можна було б виробити собі, прослухавши його більші камерні та оркестрові твори (симфонії, сюїти, фортепіяновий концерт). Але й з прослуханого на останньому концерті видно, що композиторська творчість Фоменка своєрідна і цінна. У нас на неї не тільки місце є, а й виразна потреба.

Василь Витвицький.

В справі „Розколу в таборі Міколайчика"

Вістка про „Розкол в таборі Ст. Міколайчика" була надрукована в „Свободі" з 19-го лютого ц.р. В тій оповістці читаємо: „...Ця внутрішньопольська справа має остільки значення, що про Міколайчика писалось в українській пресі, як про того единого чільного польського політичного діяча, що у практиці став на ґрунті Ялтинської угоди. Насправді він також ніде й ніколи не признавав українцям права на Західню Україну..."

Тому, що Міколайчик на конференції в Сан Франціско як представник польського народу зрікся імперіялістичної загарбницької політики Польщі, що є задокументоване, тому передруковую: POLAND and RUSSIA by James T. Shotwell page 93:

"Ten days before the opening of the Conference, Mr. Mikolajczyk, the former Premier of the Polish Government-in-exile, after conferring with Foreign Secretary Anthony Eden, made an important statement in which he unequivocally endorsed the "Crimean decision in regard to the future of Poland, her sovereign independent position and the formation of a Provisional Government of National Unity" and accepted the Curson Line as the eastern frontier of Poland..."

Негайно після конференції в Сан Франціско — про це написав проф. історії міжнародних зв'язків — Дж. Шотвелл, який об'єктивно висвітлив українсько-польські відносини під час польської окупації Західньої України.

Якщо політичний провід польської еміґрації уважає, що їх заяви чи договори не варта „шматка паперу", тоді, для всіх є доброю наукою, як треба буде поступати з ними колись. Якщо поляки не вилікувалися із своїх старих імперіялістичних зазіхань, то для нас буде найкраще застосувати ту саму протидію, домагаючись від поляків Кракова. Якщо ввійде в життя така „концепція" як „український Краків", тоді буде рівновага сил між українцями й поляками. Щойно тоді — поляки можуть резиґнувати зі Львова, а ми з Кракова. Докищо, немає жадного сенсу „вимагати" від поляків, щоб вони резиґнували з нашого, тепер з того, чого не мають і на певно не будуть мати.

Роман Степанович.

● В останньому тижні в Ню Йорку зменшилося число автових катастроф в порівнянні з тим самим тижнем минулого року. Всіх випадків було в тому тижні — 549, а в 1954 році — 601. Вбитих було 105 осіб, а минулого року — 120 осіб.

Спорт

БРІДЖПОРТ, КОНН.

УСК БРІДЖПОРТ — УСК НЮ ЙОРК 1:3 (1:2).

Бріджпорт, 13 березня. — Користаючи з вільної неділі в розгривках Нац. Ліги УСК Ню Йорк розіграв змагання за мистецтво СУАСТ із УСК-ом Бріджпорт. Гарна весняна погода стягнула понад 500 глядачів, між якими велика частина була з Ню Йорку, Гартфорду та других місцевостей. Відчувалося, що український організований спорт сходу ЗДА починає знаходити більше зрозуміння в нашому громадянстві, а це стає запорукою його дальшого розвитку. Місцева преса в свому повідомленні про змагання підкреслила, що змагатимуться дві українські команди.

Самі змагання проходили дуже нервово, а гостра гра УСК-у Бріджпорт ставала деколи небезпечною. Бріджпорт посилений відомими змагунами братами Товпашами може стати в майбутньому рівнорядною командою з УСК-ом, „Січею" і „Тризубом". Вже в самих початках, використовуючи підворітне замішання, Попель здобуває провадження для Бріджпорту. Кілька хвилин пізніше Арндт сильним стрілом примушує воротаря Бріджпорту капітулювати. Ню Йорк перебирає вповні ініціятиву і переводить ряд акцій під воротами господарів, але стріловий пех не дає змоги підвищити висліду. Олійник перестрілює ворота два рази з найближчої віддалі. М'яч знову дістає Арндт і стрілом понад воротаря перекидає м'яч до сітки. УСК Бріджпорт обмежується до спорадичних випадів, якими декілька разів загрожує воротам гостей. Ню Йорк старається нав'язати грунизом, одначе дуже горбковате грище унеможливлює будь-які заграння. Гра горою теж не може бути точною через сильний вітер.

В другій половині УСК Ню Йорк дальше грає під воротами Бріджпорту, але без стрілового успіху. Положення зміняє Наливайко, який головою посилає м'яч втретє в сітку господарів. Гостра гра Бріджпорту викликає деколи несмак. Її в майбутньому краще оминати в змаганнях з українськими командами.

Суддя нерішучий та не зумів керувати грою.

В наступну неділю УСК Ню Йорк розіграє змагання за мистецтво Нац. Ліги в МекКаран Парку в Брукліні.

Мир

ВСЯЧИНА

ЖІНКИ ЗБИРАЮТЬ ТРИ МІЛЬЙОНИ НА БУДОВУ ХРЕСТА 500 СТІП ЗАВВИШКИ.

Генеральна Федерація Жіночих Клюбів у Вашингтоні вирішила зібрати 3 мільйони долярів на будову великого хреста на вершку гори Болд Клюб в південній частині стейту Іллиной. Будова цього високого на 500 стіп хреста буде завершенням побожних змагань сільського листоноші Веймена Преслі, який 17 років тому впав на думку збудувати такий хрест, коли віз пошту до осель в горах Озарк. В цьому хресті будуть каплиці для різних деномінацій, де туристи зможуть молитися по-своєму.

СКІЛЬКИ КОШТУЄ УРЯД ОДИН СЕНАТОР І КОНҐРЕСМЕН?

Часописи й радіові станції недавно повідомляли, що члени Конґресу дістали підвишку платні на 7,500 долярів річно, і тепер діставатимуть річно 22,500 долярів. Але в дійсності сенатор коштує уряд ЗДА понад 100,000 долярів, а один конґресмен малощо менше. Кожний сенатор дістає на ведення своєї власної канцелярії в Вашинґтоні різну суму, залежну від величини його стейту. Деколи ці видатки на канцелярію доходять до 80,000 долярів річно. Крім того сенатор дістає 1,500 долярів на ведення бюра в своєму стейті. Сенатор має право на кошт уряду телефонувати впродовж сімох і пів години кожного місяця, а крім того дістає 650 долярів на телефони, коли перебуває поза столицею. Крім того дістає гроші на покриття поштових посилок. Сенатор може безплатно купатися в сенатській лазні, безплатно стригтися і лікувати зуби та по дешевших цінах харчуватися в сенатськім ресторані. Але треба пам'ятати, що дійсна платня виносить тільки 25,000 долярів, і що від цієї суми члени Конґресу мусять платити податок.

„ТЕЛЕСКОПІЧНЕ ОКО" ЗБІЛЬШИТЬ БЕЗПЕКУ НА ШЛЯХАХ.

Алекс Левит, власник фабрики, заявив, що він продукує „телескопічні очі", які показуватимуть шоферові в темноті і через мряку, що перед його автом знаходиться якийсь предмет. Свій винахід назвав він „телескопічним оком" (бо він бачить те, чого не може бачити людське око). Гадають, що це „око" збільшить безпеку на шляхах ЗДА вночі та під час мряк, коли авта зударяються, бо їхні водії не бачать небезпеки.

ЩО КОШТУЄ ПОДОРОЖ ДО ЕВРОПИ?

Наші читачі не часто їздять до Европи на вакації, але й їм цікаво, може, буде знати, що коштує одна прогулянка до Европи. Вже за 500 долярів можуть студенти в групах відбувати подорожі до Европи. Але нормально пересічно прогулянка коштує від 1,000 до 2,000 долярів, включаючи вже й чотиритижневий побут. Подорож кораблем до Англії або Франції коштує від 150 до 250 долярів. Приватне мешкання з харчем вже від трьох-чотирьох долярів. Готель в Лондоні з сніданком — 4.50 доляра, те саме в Парижі, але без сніданку. В Римі кімната в готелі коштує 6 долярів. В Парижі можна з'їсти обід з вином вже за 1.50 доляра, але можна заплатити за нього й 10 долярів. Сніданок коштує понад 50 центів, а друге снідання — одного доляра.

ПРОДАЛИ КНИЖКУ ДЖОРДЖА ВАШИНҐТОНА ЗА $1,050.

В Ню Йорку продали книжку, яка була власністю першого американського президента Джорджа Вашинґтона і має його підпис, за 1050 долярів. Ця книжка — це Олівера Голдсмита „Історія землі та живої природи", видана в Лондоні другим виданням 1779 року.

БУВШИЙ КОРОЛЬ ФАРУК МАЄ ПЛАТИТИ ЗА СТРОЇ РОЗВЕДЕНОЇ ЖІНКИ.

Паризький суд присудив, що бувший єгипетський король Фарук має заплатити 13,000 долярів паризькому кравцеві Крістіянові Діорові за 11 суконь і плащів, які він купив для королеви Наррімани, коли ще не був з нею розведений. За ручний годинник має Фарук заплатити 970 долярів. Але Фарук твердить, що ці рахунки має заплатити єгипетський уряд, який сконфіскував королеві всі його мастки.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Б-во св. Димитрія, відд. 288 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю 20-го березня, о год. 3:30 попол., в укр. церковній залі, 3rd & Carbon St. Довгуючих членів проситься вирівняти свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — В. Копчик, предс.; В. Заґвоський, кас.; Д. Мушастий, секр.

ВЕСТ ІСТОН, ПА. — Т-во ім. Б. Хмельницького відд. 137 повідомляє всіх своїх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 20-го березня, о год. 2. попол., в церковній залі. Просимо всіх членів прийти на збори, а довгуючі члени вирівняти свій довг. Маємо календарі У. Н. Союзу і буде можна купити на зборах. — С. Колодруб, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Т-во Запорозька Січ відд. 342 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. березня, о год. 2-ій пополудні в церковній залі. Проситься усіх членів явитись на означений час. — Гр. Волянський, предс.; Н. Кіра, кас.; І. Маркович, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. — Б-во св. Кирила і Методія відд. 86, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20-го березня, зараз по Сл. Божій де звичайно. Проситься місцевих і позамісцевих членів, щоби точно приходили на збори і платили свої місячні вкладки. Як вже Вам відомо братську касу розділено по рівній частині між члени і більше грошей в банку нема, тому не можливо буде засилати розмет за тих, що не платять точно, а щоб не наражуватись на суспенду, просимо платити кожного місяця свої вкладки. — Уряд.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Повідомляється членів Б-ва св. Миколая, відд. 106, що чергові збори відбудуться в неділю 20-го березня, о год. 12-ій впол., при 841 N. Western Ave. Проситься всіх прибути а довгуючих членів вирівняти свої вкладки. — В. Івасишин, рек. секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Т-во Подільська Січ відд. 8 повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 20-го березня, в залі Клюбу при 13 Washington St., о год. 2-ій попол. Всіх просимо явитись і розібрати білети на Баль. Тому просимо явитись. Рівнож принимаємо членів до Союзу і Т-ва без вступного. — П. Гарасимів, предс.; В. Мандзій, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Звичайні місячні збори членів Б-ва св. Юрія 239 відд., відбудуться в суботу, 19-го березня, в домі Укр. Амер. Горожан при вул. 847 N. Franklin. Секретар Т-ва буде урядувати від год. 4-5 і 6-7. Просимо членів нашого Б-ва прибути на Панахиду за бл. п. д-р Мишугу, що відбудеться цього ж дня, о год. 5-ій в Катедральнім Храмі. — Д-р Ґалан, предс.; Ковальчук, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Т-во „Любов" відд. 370 повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. березня зараз по Богослуженні в год. 11:45 перед полуднем. Збори відбудуться в церковній залі при 127 Парк Ст. Проситься всіх членів явитись на зборах є важні справи, які мусять бути вирішені цього року. Справа пікніків й інших імпрез, тому потрібно багато осіб до різних комітетів. — уряд сам не може все виконувати. Просимо таких членів, які вже більше як три місяці залеглі з вкладками прийти на збори і вирівняти свої вкладки — якщо такі вкладки не будуть заплачені, управа без повідомлення члена — суспендує такого члена. — К. Стасюк, предс.; М. Хомета, кас.; Р. Голубович, фін. секр.; В. Гіна, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка, відд. 64, відбудуться в суботу, 19-го березня, о год. 7:30 веч., у Вінярського при Майн вул. Просимо всіх на збори. — І. Бурний, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збри С-ва Рож. Преч. Діви, відділ 259 відбудуться в неділю, 20-го березня, о год. 1:30 попол. в церковній залі 3952 So. Paulina St. — П. Трусяк, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — 397 відд. повідомляє своїх членів, що побір складок буде в суботу, 19-го березня від 7:30-8-ої веч., і в неділю, 20-го березня від год. 12-2-ої попол. Просимо членів вплачувати н а ч а с с в о ї вкладки, щоб не наражувати себе на суспендування через занедбаня вплат. — М. Субтельний, предс.; О. Штогрин, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Т-во ім. І. Франка, відд. 372 повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 19-го березня, о год. 7:30 веч., в домі VFW, вул. Вашинґтон. Проситься всіх членів обов'язково прийти на збори і вирівняти свої вкладки. — К. Наконечний, секр.

ПАССЕЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. Т. Шевченка, відд. 42, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 20-го березня, о год. 2-ій попол., в УНДомі при 237 Говп Еве. На збори просимо прийти всіх членів, бо є важні справи до полагодження, а рішення які зайдуть на зборах то будуть зобов'язувати і тих членів, що не приходять на збори. Також просимо прийти на збори всіх урядників, що були вибрані на річних загальних зборах. Збори почнуться дуже точно в означеному часі з огляду на місцеві імпрези. — В. Марущак, рек. секр.

БОСТОН, МАСС. — 307 відд. повідомляє управу, що спеціяльне засідання ширшої управи відбудеться в суботу, 19. березня, точно о год. 6-ій вечором, в парафіяльнім домі в Jamaica Plain при Forest Hill вулиці. — Т. Юськів, пр.; Н. Гапій, кас.; І. Чопик, секр.

КНИЖКА Й ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ РЕЧІ В ДОМІ КУЛЬТУРНОЇ РОДИНИ.

Посмертні Згадки

МАРІЯ ДІК, членка 367 відділу УНСоюзу, Т-во Запорозька Січ у Рачестер, Н. Й., померла 7-го березня 1955 року по довшій недузі. Покійна родилася з дому Білан у селі Заветки, Калуш, Зах. Україна. Родилася 1898, до УНСоюзу вступила 1936 р. Оставила в смутку чоловіка Петра, дві сестри в Україні. Похорон відбувся 11-го березня з Церкви св. Йосафата відтак на цвинтар Голі Сеполгер при участи знайомих і членів Т-ва. В. Їй П.!

В. Попович, секр.

ЮРКО АНДРУСІВ, член Т-ва Запорозька Січ відд. 367 УНСоюзу у Рачестер, Н. Й., помер 3-го березня 1955 р. Покійний родився 1895 р., в селі Верхня, пов. Калуш, Зах. Україна. До УНСоюзу вступив 1919. Полишив у смутку брата Стефана, 3 доньки, Стелу, Катерину, Нелі, 2 Синів Стефана і Михайла, 7 внуків. Похорон відбувся 7-го березня на цвинтар Голі Сеполгер. — В. Й. П.!

В. Попович, секр.

В 12-ту річницю геройської смерти
бл. п. д-ра Миколи Струтинського
який згинув 19 березня 1943 р. в Грубешові на Холмщині
відправиться
В СУБОТУ, 19-го БЕРЕЗНЯ 1955 Р.,
о год. 7-ій рано в церкві св. Юрія при 7-ій вул., на долині міста Ню Йорку,
ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ
про що Рідню, Знайомих і Приятелів повідомляє
ДРУЖИНА і ДІТИ.

ПОДЯКА

Шановним керівникам українських радіо-передач п.п. П. Задорецькому, Мариновичеві та Мельникові, як ініціяторам та організаторам збірки пожертв, і всім людям доброго серця, що відгукнулися на заклик та зложили свої пожертви, чим підтримали мене морально і матеріяльно, давши мені можливість зреалізувати поради лікарів,

висловлюю своє щире українське спасибі.

ВАЛЕРІЯН ГОРБАЧЕВСЬКИЙ.

Березень 1955 р.

ТАРЗАН, ч. 3430. Втеча.

— Недалеко в'їзду ми застригли з нашими возами, — продовжував Вакубі, — бо велика мавпа стала напроти нас!

— Вона не кричала, а тільки обернулася і мовчки зникла в темряві.

— В дверях я побачив свою жінку, яка гістерично плакала!

— А далі в куті — моя донька Таля — непритомна, брутально поколена! Це було страшне!